

Sabahudin Hadžialić

Totalitet kreacije

Angažirana umjetnost kao alternativa...

Angažirana umjetnost je sublimacija društvenog uticaja, sopstvene pojavnosti, ali i *inner soul* pretpostavki egzistencijalnog uskrsnuća humanosti¹ *par excellence*.

Društveni uticaj

Društveni uticaj proizvodi višestruke refleksije unutar angažirane umjetnosti. Pogotovo ako se to realizira u duboko podijeljenom društvu kao što je Bosna i Hercegovina. Na jednoj strani imamo pojavnu sposobnost umjetnosti poistovjećivanja sa etnicitetom, okruženjem i poslušnošću². Na drugoj strani mosta³ se nalazi sasvim druga krajnost isključivosti, anarhizma i nepoštovanja⁴ svega što dolazi sa druge obale. No, i na samom *mostu* se nalazi nešto što zaista

¹ „Za Zenona iz Kitije, koji je za Edvina Bevana bio više prorok nego filozof, Dobro je ono što čoveka čini nezavisnim od spoljašnih okolnosti. Jedino je Dobro unutar čoveka. Čovekova volja je izvoriste njegovog dostojanstva i njegove potpunosti. Ukoliko pripremi svoju volju na sve što sudbina može da mu donese, biće spašen, zaštićen od svih napada spoljnog sveta. Kako svetom vlada Bog, ili prirodni zakon, odnosno razum – budući da priroda u čoveku postaje razum – ovo je ono pravilo koje Trelč naziva *apsolutinm* prirodnim zakonom.“ Luj Dimon „Ogledi o individualizmu“ (str.46. IK Clio, Beograd, Srbija, 2004.)

² *Što i nije ništa drugo do rastvoreni oblik poistovjećjenja sa moćnim i jakim vlastodršcem koji je vladao prostorima ex-Yu u periodu 1918-1992*

³ *...preko nemirne vode*

⁴ *sve što kažu „desni“ mi na „lijevoj“ obali isključujemo kao nonsens sublimaris*

može biti istinska angažirana umjetnost sa jednakim otklonom i od lijeve i desne opcije. Mogli bi to nazvati *građanskim osvještenjem kritičkog opserviranja realiteta*. Razložna kreacija mogućih modaliteta drugoga i drugačijeg može se pronaći u pronalazaženju formule koja ni jednoga trenutka neće isključivati kvalitet nauštrb kvantita, ali ni *vice versa*. Kako sve navedeno i uobličiti? Najsloženije stvari su u biti najjednostavnije.

Na sljedeći način –

1. Ne isključujući odraz korijena postanka, a uključujući otisak neposrednog komuniciranja.
2. Transparentošću sopstvenog poslanja u susretu sa ogoljenom biografijom realiteta.
3. Uzdržavanjem od nepotizma, nacionalne i gender isključivosti.
4. Naglašavanjem sopstvenih mana kao pretpostavki mogućih rješenja – poboljšanjem vlastitog bića društvo sadržajnijim činimo.
5. Nemržnjom kao osnovnom pretpostavkom za početno razumijevanje a u kasnijem koraku i bliskošću istovjetnih nakana.
6. Shvatanjem da na duge staze opšte dobro dobija dok pojedinačna dobrobit kratko traje.
7. Otvorenim oblikom komunikacije sa jasnim pretpostavkama činjenja usmjerenim konačnoj istini – građani su ljudi na prvom mjestu, a iza toga Bošnjaci (Muslimani), Srbi i Hrvati.

Individualnost nauštrb konformizma⁵

Ako pogledamo suštinu identifikacije na ovim prostorima, ona je uvijek težila zadržavanju tradicionalnih oblika svijesti. Čak i u umjetnosti. Nove vizije su teško pronalazile put do „očiju posmatrača“, ali su uvijek i bile revolucionarne, u skladu

⁵ 1. Ne isključujući odraz korijena postanka, a uključujući otisak neposrednog komuniciranja.

sa vremenom i načinom pojave istih. Nedostatak je uvijek bio – neobrazovanost većine manipulirane od strane otuđene manjine, bez obzira bila ona⁶ klerikalna ili svjetovna. Čak ako bi i dolazilo do određenih „revolucionarnih“ promjena unutar umjetnosti, ona je uvijek bila kontrolisana i usmjeravana od strane upravo te manjine. No, individualnost nauštrb konformizma se nije jednom pokazala kao *kreativnost interakcije* za nas, ovdje i sada. I, naravno da je izuzetan uticaj na umjetnost izvršen od strane vladajućih ideologija⁷ u proteklih više stotina godina⁸ na našim prostorima, ali je upravo individualnost, posebnost svakoga od angažiranih umjetnika nadrasla mediokritetstvo služanštva pokušavajući donijeti nove vidike unutar sivila svakodnevnice. Kako? Interakcijom identiteta ni jednoga trenutka ne zaboravljajući odakle su došli, bez prestanka putujući sferama sopstvenih nadanja. Ta interakcija identiteta (ljudska, povijesna, duhovna) je stvorila predušlove za stvaranje umjetnosti koja je pomjerala granice ljudske svijesti, ali i realiteta.

Transparentnost kao pretpostavka individualiteta⁹

Promišljanje o otvorenosti¹⁰ u Bosni i Hercegovini XXI vijeka je potpuno istovjetna viđenju navedenog u prethodnim vijekovima/stoljećima. Uvijek je cilj zadržati za sebe, pod izlikom privatnosti, sve one tajne koje nas čine više životinjama, nego ljudima. Ljudi, pak, s druge strane, žele transparentnošću izbjeći konformizam koji se kod jednog broja Bošnjaka (oprostite, Muslimana) iskazuje u kontradikciji da zbog vlastite vjere ne žele postavljati umjetničke slike¹¹ na zidove

⁶ manjina

⁷ Vladajuće ideologije

⁸ I danas je itekako prisutan

⁹ 2. *Transparentnošću sopstvenog poslanja u susretu sa ogoljenom biografijom realiteta.*

¹⁰ Tačnije: transparentnosti

¹¹ Primjer Islama: „Zabrana figurativne umjetnosti u islamu, zabrana slika u islamu, utjecala je i ima odlučujući utjecaj na razvoj islamske umjetnosti ili umjetnosti u islamu uopće. Nije važno koliko kvalitativno i kvantitativno taj razvoj utječe na razvoj umjetnosti, važan je njegov utjecaj. Ipak, ova zabrana postavlja mnogo pitanja koja su do danas nerazjašnjena: da li uopće ima smisla slikati prirodu i čemu to vodi? Da li je vrijeme koje je na to potrošeno samo vrijeme lične zabave ili vodi nekom rezultatu? Da li fraza slika govori više od hiljadu riječi može nešto i

svojih stanova i kuća, dok istovremeno postavljaju jelke¹² za novogodišnje praznike. Dakle, možemo li biti transparentni u utakmici života bivajući angažiranim samo u umjetnosti, dok s druge strane opstajemo samo kao obični poslušnici? Ne možemo, jer tada ni umjetnost više nije svjesnost sopstvenog poslanja, već poruka objedinjujućeg negativnog kolopleta stavova, ali ne naših, već onih drugih. Konformističkih. Jedini izlaz je transparentnost, jačajući na taj način individualitet kvaliteta naspram kolektiviteta osrednjosti. Porukom i djelom, iznad svega.

Angažirani umjetnik nije nacionalni umjetnik već umjetnik nacija¹³

Ljudskost u umjetnosti se ogleda u iskrenosti, jednakosti, multi-identitetu, i gender otvorenosti. Sve drugo je zamajavanje i dokazivanje upravo činjenice da, kada u umjetnosti stvaramo iskrene slike svijeta u sebi i oko sebe, ne možemo biti do kraja iskreni ako i sopstvenim poslanjem ne činimo da izbjegnemo licemjerstvo koje se reflektira u nepotizmu. Koji, mi to željeli ili ne, dolazi sam po sebi ako smo iole priznati umjetnici unutar životnog poslanja. Angažirani umjetnik nije nacionalni umjetnik, već on uvijek mora biti umjetnik nacija. Jer, u drugačijem obliku nije angažirani umjetnik. I ne može se boriti za jednakost polova i roda ako podržava isključivosti kod gender i polne nomenklature.

Mane kao prednosti¹⁴

slijepom čovjeku reći? Ne, mnogo važnija je, po vjerovanju muslimana, po kur`anskoj Objavi, riječ, sticanje znanja (čak i onog uz pomoć slika) i samim tim spoznaja, u nama samima, Allaha, dž.š., i tim putem prikazivanja duhovnih slika koje može vidjeti i slijep čovjek: Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur`an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten? (Kur`an, sura Fussilet, 53. ajet).“ Dr. Almir Ibrić – Izvor: http://www.bilderverbot-islam.com/zasto_islam_zabranjuje_figurativnu_umjetnost.htm

¹² Izvor: <http://www.islambosna.ba/forum/islam/jedno-malo-pitanje!/?wap2> – AbdulFaatir: „Kićenje jelke je praznik nevjernika, i muslimanima nije dozvoljeno da ga upražnjavaju, jet to predstavlja oponašanje nevjernika“.

¹³ 3. *Uzdržavanjem od nepotizma, nacionalne i gender isključivosti.*

Angažirani umjetnik se nikada ne smije predati zaobilaženju sopstvenih mana, ma koliko to bolno bilo¹⁵.

Konsensualnost je alternativa¹⁶

Konsensualni oblik svijesti je za Bosnu i Hercegovinu, kada je u pitanju i angažirana umjetnost, jedini izlaz. Poštovanje drugog i drugačijeg nije samo u negaciji kvalitetnog drugog već i u kreiranju multi-identiteta na osnovu kvaliteta drugoga i drugačijeg. I nauštrb, zašto da ne, sopstvenog mono-identiteta, ako u sagledavanju sveobuhvatnosti poslanja, shvatimo kako je interakcija ne samo izlaz već i vodilja ka preuzimanju pozitivnih refleksija drugoga i drugačijeg.

Angažirana umjetnost za opšte dobro¹⁷

Ali ne kao angažirani umjetnik za opšte dobro nauštrb pojedinačne slobode. Individualna sloboda je pretpostavka slobodnog društva. Kolektivitet, bez obzira zvali ga mi nacionalnim, liberalnim, vjerskim ili bilo kojim drugim, negira individualnost sa ciljem kontrole od strane otuđenih centara moći unutar samog

¹⁴ 4. Naglašavanjem sopstvenih mana kao pretpostavki mogućih rješenja – poboljšanjem vlastitog bića društvo sadržajnijim činimo.

¹⁵ Viktor Dundović, pisac i publicista: “Kritički i preispitivački nastrojen prema svima drugima kao i njihovim postupcima, ali isto tako iskreno i samokritički nemilosrdan i prema sebi samom, dakle, ne štedeći ni sebe ni druge bez obzira na cijenu i posljedice, ostajući jedino dosljedan i vjeran svojoj misiji angažiranog pisca i intelektualca pa makar to bio i Sizifov posao ipak je vrijedilo pokušati biti modernim Prometejem koji se stalno zamjera bogovima sa Olimpa a boreći se i žrtvujući za boljitak onih običnih i smrtnih ljudi.” Naglašeno 16.5.2013.g. (Bugojno, Bosna i Hercegovina) na predstavljanju I dijela trilogije – romana RASKRŠĆE SVJETOVA, naziva KUTIJA ŽIVOTA, Sabahudina Hadžialića.

¹⁶ 5. Nemržnjom kao osnovnom pretpostavkom za početno razumijevanje a u kasnijem koraku i bliskošću istovjetnih nakana.

¹⁷ 6. Shvatanjem da na duge staze opšte dobro dobija dok pojedinačna dobrobit kratko traje.

društva¹⁸. Opšte dobro se može realizirati samo kroz individualne napore usmjerene opštem¹⁹ ali bez preuzimanja kontrole nad opštim dobrom od strane udruženih konglomerata pojedinačnih nakana. Angažirana umjetnost je usmjerena opštem dobru samo ako vlastitim prikazivanjem aktuelne stvarnosti utiče na mijenjanje svijesti da manipulacija, licemjerstvo, konformizam i isključivost nisu dio atara ovdašnjih.

Multi-identitet kao nadgradnja mono-identiteta²⁰

Obzirom da se u demokratskim društvima vlast može definisati kao „vladavina slobodno izabranih predstavnika naroda“²¹, u tom slučaju građani, kao osnovni dio pretpostavki kreacije naroda države sekularnih težnji i uobličavanja jesu i moraju biti činilac integracije unutar interaktivnog oblika mogućih alternativa svijesti. Angažirani umjetnik-građanin u sebi sadrži multi-identitet kao nadgradnju mono-identiteta koji dobija pripadnošću ovoj ili onoj naciji, vjeri, rasi, genderu. To je za angažiranog umjetnika jedini i nadasve inspirativni cilj -pomoći građaninu²², kako bi, unutar totalne kreacije sopstvenog bića, stvorio društvo dobrih namjera. Za sve, prije svega, građane, a iza toga i narode ovdašnje. To je jedini izlaz iz ove „baruštine“²³ svijesti i pojavnosti kojom hodimo a zovemo je Bosnom, i Hercegovinom.

25.6.2013.g.

PR

¹⁸ Juna mjeseca 2013.g. sastanak Bilderberg grupe u Votfordu, Engleska...Juna mjeseca 2013.g. sastanak G8 u Sjevernoj Irskoj (Lough Erne)...Juna mjeseca odluka USA da pomogne sa naoružanjem pobunjenicima u Siriji, a Rusije da pomogne vladajućem režimu u Siriji. „Teorije zavjere ne postoje, ali što djeluju, djeluju.“ (S.H.)

¹⁹ općem

²⁰ *Otvorenim oblikom komunikacije sa jasnim pretpostavkama činjenja usmjerenim konačnoj istini – građani su ljudi na prvom mjestu, a iza toga Bošnjaci (Muslimani), Srbi i Hrvati*²⁰.

²¹ Arnold Lajphart „Modeli demokratije“, str. 75 (Izdavač službeni list SCG, Beograd, CID, Podgorica, 2003.g.)

²² kao građanin-angažirani umjetnik

²³ Prof.dr. Hidajet Repovac – izrečeno na sesiji Kruga 99, 23.6.2013.g u Sarajevu

DIOGEN pro culture magazine & DIOGEN pro art magazine -ISSN 2296-0929; ISSN 2296-0910
Publisher Einhorn Verlag, Kusnacht, Switzerland E-mail: contact_editor@diogenpro.com /
WWW: <http://www.diogenpro.com/#>

DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>